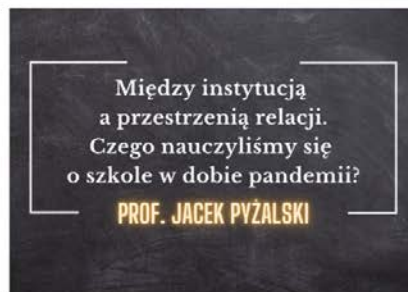

Rozmowy o dialogu Z notatkami

Wstęp

Publikacja, która wyświetla się obecnie na Państwa ekranach, powstała w wyniku szeregu spotkań i rozmów, do udziału w których w 2021 roku zaprosiliśmy osoby zajmujące się zawodowo – od strony praktycznej bądź teoretycznej – problematyką powiązaną z tym, jak wygląda nasze życie publiczne oraz, w konsekwencji, nasz stosunek do siebie nawzajem. Czy też, patrząc na rzecz w szerszej perspektywie, jakie elementy decydują o tym, jak wygląda nasza kultura dialogu.

Dokonując wyboru rozmówczyń i rozmówców oraz tematów, które chcieliśmy z nimi poruszyć, kierowaliśmy się podstawowym założeniem: każda rozmowa, podejmująca problemy, które większość z nas zna najpewniej z mediów, będzie stanowić swego rodzaju narzędziownik. Ma ona pomóc w zrozumieniu procesów i wydarzeń, które wokół nas zachodzą, dzięki czemu będziemy mogli nie tylko uczestniczyć w nich w sposób bardziej świadomy, ale być może będziemy także bardziej krytyczni wobec wszystkich, którzy oferują proste rozwiązania dla wielu z naszych problemów. Mamy nadzieję, że chociaż w minimalnym stopniu będzie to wkład na rzecz wspierania kultury dialogu. Ta bowiem, na przestrzeni ostatnich lat, ma się coraz gorzej.

Listę naszych rozmówczyń i rozmówców oraz tematów, które z nimi poruszaliśmy, znajdą Państwo w dalszej części tego dokumentu, razem z linkami do plików audio, które zamieszczone są na stronie internetowej Fundacji „Krzyżowa” oraz na najpopularniejszych platformach z podcastami.

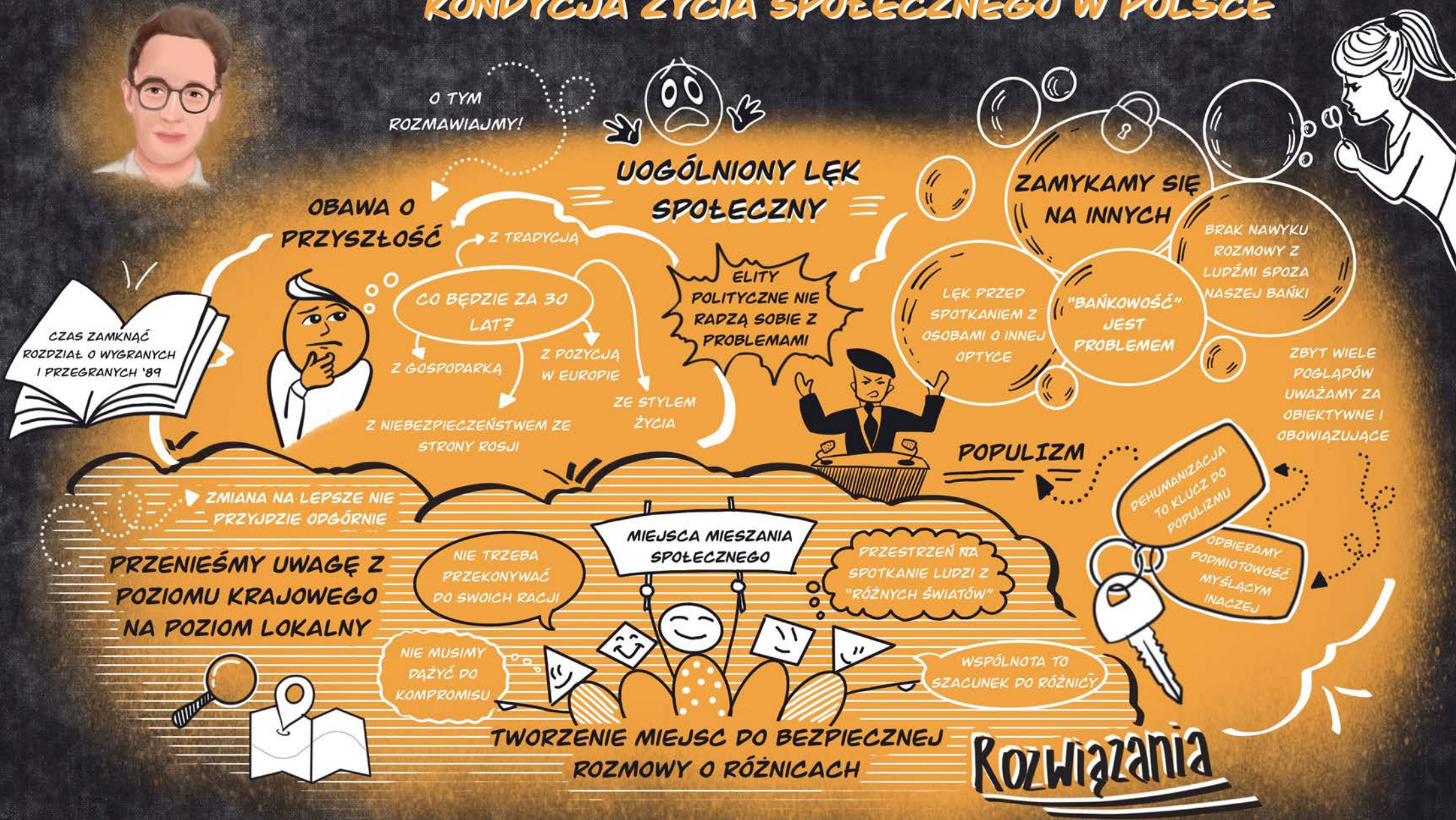
Chcąc możliwie najpełniej wykorzystać wiedzę i doświadczenia naszych rozmówczyń i rozmówców, postanowiliśmy utrwalić je także w formie notatek graficznych, do których przygotowania zaprosiliśmy Olę Skalską-Kozdroj, trenerkę i rysowniczkę. Notatka graficzna – czy też, jak chcą niektórzy, sketchnotka – to metoda prezentowania najbardziej nawet skomplikowanych kwestii w sposób możliwie przystępny i łatwy do zapamiętania, bo w formie łączącej rysunek z hasłową notatką. Mamy nadzieję, że ten format prezentacji, z którą większość z nas zapewne zdążyła już się spotkać, spodoba się Państwu, zaś tym z Państwa, którzy chcieliby wykorzystać przeprowadzone przez nas rozmowy w pracy edukacyjnej, notatki będą służyły za praktyczną pomoc.

Tomasz Skonieczny

Linki do podcastów / nagrań

- **Wawrzyniec Smoczyński:** *Kondycja życia publicznego w Polsce.*
- **Prof. Jacek Pyżalski:** *Czego nauczyliśmy się o szkole w dobie pandemii?*
- **Dr Justyna Kajta:** *Kim są uczestnicy ruchów narodowych?*
- **Prof. Radosław Marzęcki:** *Polityczne preferencje młodych Polaków.*
- **Jakub Wygnański:** *Jak naprawić Republikę? O innych pomysłach na demokrację.*
- **Prof. Michał Bilewicz:** *W jaki sposób uprzedzenia i stereotypy wpływają na relacje społeczne?*
- **Dr Łukasz Kamiński:** *Między upamiętnianiem a konfliktem pamięci.*
- **Agata Urbanik:** *Czego potrzebujemy, żeby lepiej ze sobą rozmawiać? O procesie facylitacji.*

KONDYCJA ŻYCIA SPOŁECZNEGO W POLSCE

MIĘDZY INSTYTUCJĄ A PRZESTRZENIĄ RELACJI. CZEGO NAUCZYLIŚMY SIĘ O SZKOLE W DOBIE PANDEMII?

WSZYSTKO MNOŻY SIĘ
PRZEZ RELACJE

BUDOWANIE RELACJI TO
UWAŻNOŚĆ NA DROBNE RZECZY!

INTEGRACJA,
ALE NIE NA SIŁĘ

ZAPBAĆ O TYCH, KTÓRYM SIĘ
POGORSZYŁO, KTÓRZY PADLI
OFIARAMI PRZEMOCY

CO Z NAUCZANIA ZDALNEGO
WYKORZYSTYWAĆ W EDUKACJI
STACJONARNEJ?

KREATYWNE

UWAGA NA 5%
UCZNIÓW, KTÓRYM „NA
ZDALNEJ” BYŁO LEPIEJ

JAK STWORZYĆ SZKOŁĘ, DO
KTÓREJ UCZNIOWIE BĘDĄ
CHĘTNIE PRZYCHODZIĆ?

POSTAWIĆ SOBIE 3 PYTANIA:

- * CO SIĘ SPRAWDZA W TECHNOLOGII?
- * CO SPRAWIA, ZE UCZNIOWIE SĄ AKTYWNI?
- * CO POZWALA NAM ROBIĆ COŚ WSPÓLNE?

UMOŻLIWIAJĄCE
WSPÓŁPRACĘ

BUDUJĄCE
RELACJE

UWAŻAĆ, BY
NIKT NIE BYŁ
WYKLUCZONY

JAK POMÓC UCZNIOM, KTÓRZY
PADLI OFIARAMI PRZEMOCY
RÓWIEŚNICZEJ?

REAGOWAĆ NA MAŁE RZECZY
- NIE CZEKAĆ NA POŻAR

REAGOWAĆ ZDECYDOWANIE NA
DROBNE RZECZY, ALE NIE
HISTERYCZNIE - NIE STRZELAM
Z ARMATY DO WRÓBLA

CO MAJĄ ZROBIĆ
NAUCZYCIELE, BY DOBRZE SIĘ
CZUĆ W SZKOLE PO PANDEMII?
ZASTANOWIĆ SIĘ, „CO ROBI
MI DOBRZE” I TO ROBIĆ ;)

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE: FUNKCJONOWANIE
W RÓŻNYCH KONFIGURACJACH MIĘDZY
UCZNIAMI - ZMNIEJSZA RYZYKO PRZEMOCY
RÓWIEŚNICZEJ

KIM SĄ UCZESTNICY RUCHÓW NARODOWYCH?

- * JASNYCH WSKAZÓWEK
- * AUTORYTETÓW
- * DYSCYPLINY
- * HIERARCHII

- * ODKŁAMANIE HISTORII
- * OBRONA TRADYCYJNEJ WIZJI ŚWIATA
- * ODZYSKANIE NATURALNEGO PORZĄDKU
- * UNIEZALEŻNIENIE OD UNII EUROPEJSKIEJ I ZACHODU

PODATNY GRUNT:

- * WYCHOWANIE W RODZINIE KONSERWATYWNEJ
- * WPŁYW SZKOŁY I SPOSOBU NAUCZANIA HISTORII
- * GRUPY REKONSTRUKCJI HISTORYCZNEJ
- * DUSZPASTERSTWA
- * STOWARZYSZENIA O PROFILU HISTORYCZNO-PATRIOTYCZNYM

2015 - RZĄDY PIS:

- * PODOBIENSTWO DYSKURSU
- * FINANSOWANIE ORGANIZACJI NARODOWYCH
- * SZANSE NA KSZTAŁTOWANIE RZECZYWISTOŚCI
- * MARSZ NIEPODLEGŁOŚCI
- * KRZYŚ UCHODŹCZY
- * DYSKUSJA O ABORCJI

POLITYCZNE WYBORY MŁODYCH POLAKÓW

18-29 LAT
NIE MA JEDNEGO POKOLENIA

INNY SPOSÓB NA DEMOKRACJĘ

OBECNIE TO METODA USTALANIA PREFERENCJI I ZWYCIĘSTWA

DEMOKRACJA STOI PRZED POWAŻNĄ PRÓBĄ

* ROZPAD WSPÓLNOT

* BRAK ZAINTERESOWANIA TYMI, CO MAJĄ INNE ZDANIE

* JESTEŚMY "ZBIPOLARYZOWANI"

* MAMY WSPÓLNĄ NIENAWIŚĆ

OKNO NADZIEI

DEMOKRACJA
* PLEBISCYTOWA
* BEZPOŚREDNIA
* DELIBERATYWNA

MUSZĘ PODJĄĆ WYSIŁEK I SIĘ TYM ZAINTERESOWAĆ

LISTA MAILINGOWA "MOJA REPUBLIKA"

SKŁADAM PODPIS POD PRZESŁANĄ USTAWĄ

PLEBISCYT PRZEZ TELEFON / E-MAIL

POSTĘP DO FAKTÓW BEZ MANIPULACJI

PUBLICZNE THINK TANKI (ZBIORNIKI MYŚLI)

MODEL LOSOWY

LOSOWANA III IZBA PARLAMENTU
LOSOWANA KONSTYTUANTA

NIE TRZEBA ZAPISYWAĆ SIĘ DO ŻADNEGO OBOZU

METODA WORLD CAFE

NARADY OBYWATELSKIE

DYSKUTUJE TEN, KTO CHCE

DEMOKRACJA TO SPÓR!

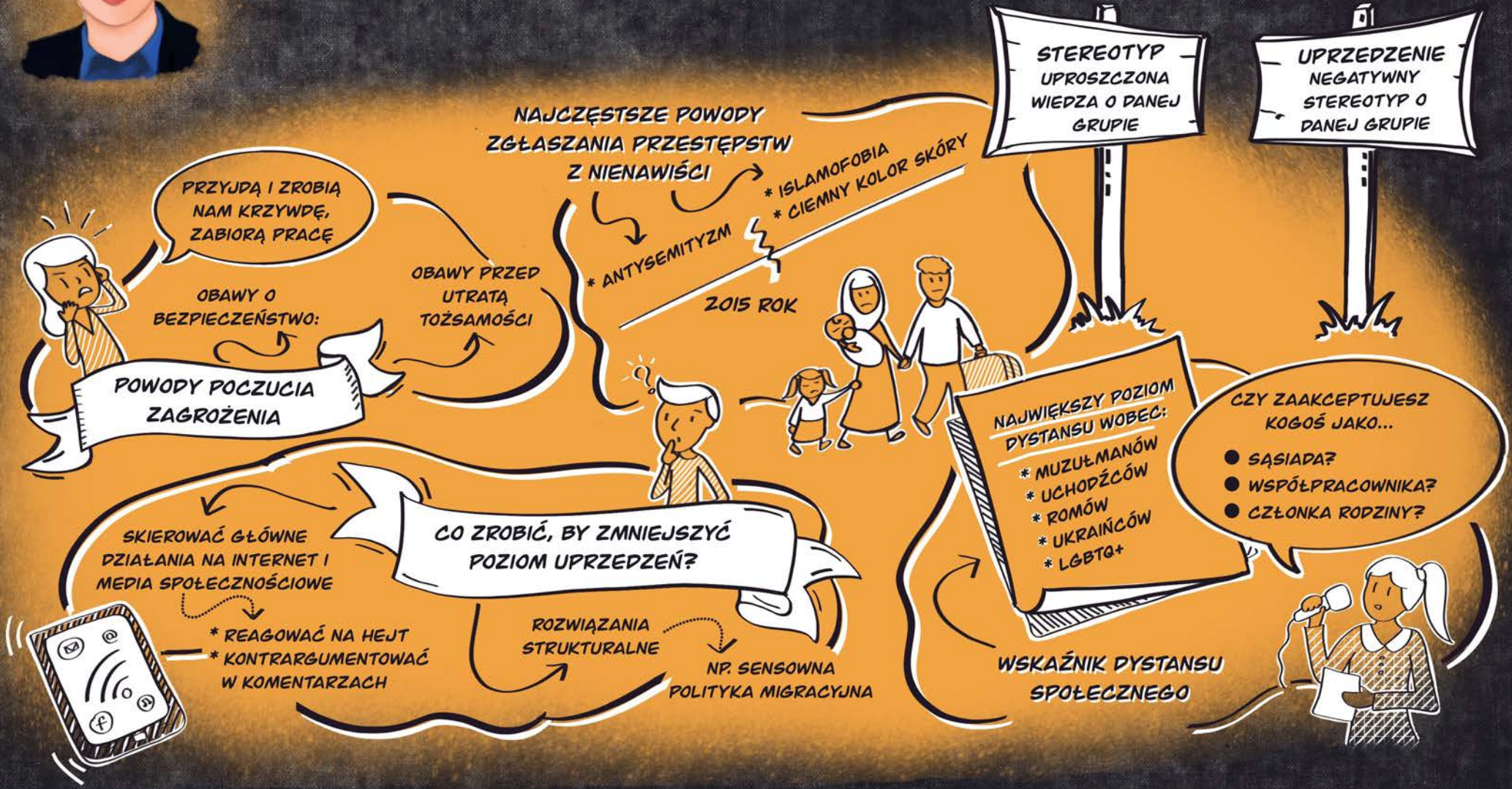
DEMOKRACJA TO WYSIŁEK!

POTRZEBA SZACUNKU DO SIEBIE NAWZAJEM

RES PUBLIKA = RZECZ WSPÓLNA

MUSIMY PRZYWRÓCIĆ ZNACZENIE TEGO SŁOWA

W JAKI SPOSÓB UPRZEDZENIA I STEREOTYPY WPLYWAJĄ NA RELACJE SPOŁECZNE?

JAK NARODY PAMIĘTAJĄ?

WYOBRAŻENIE O PRZESZŁOŚCI

PAMIĘĆ ZBIOROWA

PATRZYMY NA HISTORIĘ PRZEZ PRYZMAT NASZYCH DOŚWIADCZEŃ

OD NAS ZALEŻY, CO DOSTRZĘGAMY W HISTORII

TE SAME WYDARZENIA HISTORYCZNE = RÓŻNE WYOBRAŻENIA

KONFLIKTY PAMIĘCI

MOGĄ PRZERODZIĆ SIĘ W REALNY KONFLIKT

KSZTAŁTUJĄ TOŻSAMOŚĆ I BUDZĄ SILNE EMOCJE

NIE CZEKAJMY NA WIELKIE INSTYTUCJE I INICJATYWY PAŃSTWOWE

ROLA NGO-SÓW, NAUCZYCIELI, ORGANIZACJI SAMORZĄDOWYCH I.T.P.

SKUPMY SIĘ NA OFIARACH!

PROCES POJEDNANIA

NIE DA SIĘ UCIEC OD KONFLIKTÓW PAMIĘCI

ZROZUMIEĆ DRUGĄ STRONĘ

MOŻNA OBNIŻYĆ ICH TEMPERATURĘ

PATRZEĆ Z RÓŻNYCH PERSPEKTYW

PRZESTRZEŃ WSPÓLNEGO USTALANIA FAKTÓW

PRZEPRACOWAĆ RÓŻNICE

CO TO JEST FACYLITACJA?

WIARA, ŻE GRUPA ZNA ODPOWIEDŹ = **LUDZIE** =
 POMOC W NAZWANIU EMOCJI
 KAŻDY GŁOS JEST WAŻNY
 TROSKA O RELACJE W GRUPIE

NIE ZAPOMINAĆ O SOBIE
DOBRE PRAKTYKI FACYLITATORA

WYPISANIE OBAW PRZED SPOTKANIEM
 ZASTANOWIĆ SIĘ, CO SPRAWIA MI FRAJDE

CO PO SPOTKANIU?

- * PODZIĘKOWAĆ UCZESTNIKOM ZA UDZIAŁ
- * PODSUMOWANIE, WNIOSKI
- * USTALIĆ KOLEJNE KROKI
- * EWALUACJA

POMOC W PORZĄDKOWANIU PRIORYTETÓW I PODJĘCIU DECYZJI

= **CEL** =

WSPARCIE W SFORMUŁOWANIU I OSIĄGANIU CELU

TRZYMAĆ SIĘ SCENARIUSZA CZY IŚĆ ZA POTRZEBAMI?

KONTRAKT Z GRUPĄ: CO JEST ISTOTĄ SPOTKANIA?

WZAJEMNE ZROZUMIENIE

POZNANIE OPINII

PODJĘCIE DECYZJI

= **PROCES** =

SPOSOBY DO OSIĄgniĘCIA CELU
 SCENARIUSZ, METODY, NARZĘDZIA

Uczestnicy rozmów

MICHAŁ BILEWICZ – dr hab., prof. UW, psycholog, publicysta. Kierownik Centrum Badań nad Uprzedzeniami Wydziału Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego. Zajmuje się psychologią stosunków międzygrupowych, w szczególności stereotypów, uprzedzeń, dehumanizacji, mowy nienawiści i pojednania.

JUSTYNA KAJTA – dr, socjolożka. Pracownik naukowy Uniwersytetu SWPS w Warszawie. Prowadziła badania wśród uczestników ruchów narodowych, wyniki których opublikowała w książce „Młodzi radykalni? O tożsamości polskiego ruchu nacjonalistycznego i jego uczestników” (Kraków 2020). Przewodnicząca wrocławskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Socjologicznego.

ŁUKASZ KAMIŃSKI – dr, historyk. Pracownik naukowy w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego. Prezes Instytutu Pamięci Narodowej w latach 2011–2016. Prezes Platformy Europejskiej Pamięci i Sumienia (Platform of European Memory and Conscience) w latach 2017–2021 oraz prezes i fundator Instytutu Pawła Włodkowica.

RADOSŁAW MARZĘCKI – dr hab., prof. UP, politolog i socjolog. Pracownik naukowy w Instytucie Nauk o Polityce i Administracji Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN Krakowie. Prowadzi badania nad kulturą polityczną oraz wzorami partycypacji politycznej młodego pokolenia Polaków. Autor m.in. „Pierwsze pokolenia wolności. Uwarunkowania i wzory partycypacji w sferze publicznej polskich i ukraińskich studentów” (Warszawa 2020) oraz „W którą stronę skręca młodzież? Podsumowanie ogólnopolskiego badania poglądów studentów” (Kraków 2021).

JACEK PYŻALSKI – dr hab., prof. UAM. Profesor na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Pomysłodawca, kierownik i wykonawca ponad sześćdziesięciu międzynarodowych i krajowych projektów badawczych. Autor licznych publikacji. Trener w obszarze komunikowania i trudnych zachowań oraz edukacji medialnej. Wiceprezes Polskiego Towarzystwa Edukacji Medialnej. Członek Rady Centrum Edukacji Obywatelskiej. Specjalista Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk.

WAWRZYNIEC SMO CZYŃSKI – dziennikarz i analityk. W centrum jego zainteresowań są procesy wspólnotowe – powstawania więzi obywatelskich i polaryzacji politycznej. Dyrektor Programu Nauk Społecznych na Uniwersytecie SWPS. Twórca Polityki Insight. Laureat Grand Press i nagrody im. Andrzeja Woyciechowskiego.

AGATA URBANIK – facylitatorka, trenerka, badaczka społeczna. Prowadzi pogotowie facylitacyjne. Tworzy przestrzeń do dobrej rozmowy i wspiera grupy w osiągnięciu wyznaczonych przez nie celów. Współpracuje z organizacjami społecznymi, bibliotekami, domami kultury, samorządami. Jest facylitatorką dialogu Nansen Center for Peace and Dialogue.

JAKUB WYGNAŃSKI – socjolog, prezes fundacji Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”. Autor licznych publikacji i wystąpień na temat budowania społeczeństwa obywatelskiego, znaczenia „trzeciego sektora” oraz roli organizacji pozarządowych i wolontariatu. Ostatnio opublikował analizę „Inny pomysł na demokrację” (pdf to pobrania pod linkiem <https://bit.ly/3eg0sXQ>).

© by Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego, 2021

REDAKCJA
Tomasz Skonieczny

KOREKTA JĘZYKOWA
Joanna Rosik

OPRACOWANIE TYPOGRAFICZNE
Adam Kolenda

GRAFIKI
Aleksandra Kozdroj-Skalska

Publikacja powstała w ramach projektu „Laboratorium dialogu i pojednania”,
realizowanego przez Fundację „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego oraz Fundację Konrada Adenauera w Polsce.